

*Obavijest***»2nd Young Faces Conference«**

Geneva, Švicarska, 2-5. rujna 2003.

U organizaciji Centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF), Ženeva i Međunarodnog instituta za stratezijske studije (IISS), London, u Ženevi je od 2. do 5. listopada 2003. održan workshop pod nazivom »2nd Young Faces Conferences«.

Na workshopu je dvadesetak mladih znanstvenika, pripadnika nevladinih organizacija, novinara i vladinih dužnosnika iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Moldovije, Srbije i Crne Gore, uključivši i predstavnike Kosova, uz pomoć međunarodnih stručnjaka, raspravljalo o trenutačnoj sigurnosnoj situaciji na prostorima Jugoistočne Europe te izazovima globalnoj sigurnosti i stabilnosti nakon 11. rujna 2001. Organizatori su sudionike izabrali na temelju pismenih referata koje su potencijalni kandidati poslali prijavljujući se na workshop, a radovi su se odnosili na temu jedne od sedam radnih sesija workshopa: »Utjecaj promjena u međunarodnoj zajednici nakon 11. rujna 2001. na Jugoistočnu Europu«, »Reforme sigurnosnih sustava zemalja Jugoistočne Europe te perspektive njihovog priključenja euroatlantskim integracijama«, »Uloga regionalne suradnje u postizanju stabilnosti na Balkanu«, »Europska sigurnosna politika i Jugoistočna Europa«, »Ljudska prava kao faktor razvoja nacionalnih sustava sigurnosti na jugoistoku Europe«, »Novi izazovi transatlantizmu« te »Odgovor međunarodne zajednice na nove izazove globalnoj sigurnosti«.

Svaka sesija počela je uvodnim predavanjem nekog od stručnjaka DCAF-a i IISS-a, a zatim su sudionici ukratko izložili svoje radove te u zajedničkoj raspravi nastojali razjasniti postojeće nedoumice te doći do novih spoznaja. Iz trodnevnog cjelodnevnog rada na workshopu te iznimno dobrih i plodonosnih rasprava izdvajamo samo neka viđenja koja su, prema našem osobnom mišljenju, ukazala na srž problema, ali i glavne poveznice današnje međunarodne zajednice i jugoistoka Europe.

Ambasador dr. Istvan Gyarmati, bivši ministar obrane Mađarske, a danas viši savjetnik u DCAF-u, u svom izlaganju istaknuo je kako je Europa u cjelini, uključivši i njezi jugoistok, danas mnogo manje stratezijski važna za Sjedinjene Američke Države nego u bipolarnoj fazi međunarodnih odnosa. Sigurnosne transatlantske veze slabije su neko ikada u povijesti, ali zato je ekonomska povezanost transatlantskih saveznika danas jača nego ikada prije.

Za ambasadora Gyarmatia za jugoistok Europe i EU postoje alternative: ili će EU u potpunosti integrirati taj dio Starog kontinenta u svoje redove, ili će biti podignut novi »kineski zid« između te dvije regije. EU je u interesu integrirati stabilnu, prosperitetnu, sigurnu Jugoistočnu Europu, ali zemlje Ju-

goistočne Europe nemaju pravo zahtijevati i očekivati da će isključivo netko drugi (EU) riješiti sve njihove probleme i omogućiti im nesmetani gospodarski razvoj. Obje strane trebaju biti svjesne da pravila koja se primjenjuju u zemljama EU nisu odgovarajuća za primjenu u društveno-političko-gospodarskom životu zemalja zapadnog Balkana. Svaka od tih zemalja ima specifičnu povijest, tradiciju, kulturu, navike, stoga bi se, u pravilu, svakoj zemlji trebalo prilaziti individualno. No, na žalost, s današnjim intenzitetom razvoja i brzinom međunarodnih promjena, Zapadna Europa nema vremena baviti se ponaosob zemljama Zapadnog Balkana. Te činjenice Jugoistočna Europa mora biti svjesna, zaključio je ambasador.

Bivši Visoki predstavnik u BiH, a sada stalni predstavnik Austrije pri UN u Ženevi, ambasador Wolfgang Petritsch, naveo je tri glavna događaja koji će, po njemu, odrediti budući razvoj Jugoistočne Europe. To su: kraj Miloševićevog režima u Srbiji i Crnoj Gori, aplikacija Hrvatske za članstvo u EU te summit čelnika EU u Solunu. Pozitivne tendencije u Jugoistočnoj Europi su: rat više nitko ne smatra sredstvom ostvarenja svojih ciljeva, demokraciju podupire većina zemalja, utjecaj SAD-a zamijenjen je utjecajem EU koja je napokon u globalu ujedinila svoja stajališta prema tom rubnom dijelu Starog kontinenta. No, još uvijek postoje i negativne tendencije koje W. Petritsch vidi u sljedećem: sve zemlje Jugoistočne Europe kasne u svojim demokratskim tranzicijskim procesima, u regiji još uvijek postoje veliki otpori različitim oblicima regionalnog povezivanja, izazovi soft-security su najdominantniji u Europi (organizirani kriminal, onemogućavanje povratka izbjeglica, nefunkcioniranje pravne države...) To je rezultiralo činjenicom da je EU područje Zapadnog Balkana ostavila još uvijek izvan svojih granica.

Govoreći o podijeljenosti unutar euroatlantskih saveznika nakon američke akcije u Iraku, dr. Dana H. Allin, predstojnik Odjela za transatlantske odnose u IISS-u, američku vojnu intervenciju smatra opravdanom. Međutim, dr. Allin je kritizirao Bushovu administraciju zbog nepostojanja američke vizije poslijeratne obnove Iraka. Otklon dijela saveznika od američke politike glede Iraka, kojeg predvodi Francuska, dr. Allin vidi u različitim percepcijama međunarodnog terorizma u SAD i dijelu zemalja zapadnoeuropskih američkih saveznika.

Nastavljajući raspravu o novoj Bushovoj velikoj strategiji i međunarodnom terorizmu, Adam Ward, Odjel za Istočno-azijske studije, IISS, svoje izlaganje bazirao je na odnosu SAD-a i Sjeverne Koreje. Prema njemu, međunarodna zajednica još uvijek nagađa koliko i kakvo nuklearno naoružanje posjeduje ta azijska zemlja, a nije dokazano postojanje institucionalnih veza Sjeverne Koreje i danas najopasnije međunarodne terorističke skupine Al-Quaide.

Govoreći o zajedničkoj europskoj sigurnosnoj i obrambenoj politici koja se polako uspostavlja, predstavnik DCAF-a, Alain Faupin, pošao je od teze kako nema čvrstih posthladnoratovskih euroatlantskih odnosa sve dok su Europljani ponajprije zaokupljeni vlastitim unutarnjim problemima, a Amerika ostvarenjem svojih globalnih ekonomskih interesa. Prema njemu, euroatlantski saveznici bi trebali podijeliti sfere svog utjecaja na način da SAD budu pri-

marno zadužene za Bliski istok, a zapadnoeuropski saveznici za područje Mediterana. Prigovore da SAD ne dopuštaju da EU razvije samostaliju vlastitu obrambenu politiku, uključujući i konkretne oružane snage za njezino provođenje, A. Faupin je odbacio s obrazloženjem da danas SAD izdvajaju za NATO svega pet posto svojih oružanih snaga, te da je zamjetno postupno smanjenje trajno stacioniranih američkih snaga na području Europe. Stvaranje europske obrane ne znači dupliciranje vojnih snaga unutar euroatlantskih saveznika, već je rezultat podjele posla unutar Saveza prema kojoj Europa ostaje Europljanima, a SAD ide dalje prema azijskom prostoru.

Sumirajući izlaganja sudionika iz regije (od kojih je većina na studijima u zemljama Zapadne Europe i SAD-u) te trodnevne rasprave zaključujemo sljedeće:

1. I među mladom generacijom postoji podjela na zagovornike tzv. Stare i Nove Europe. Pritom su se svi sudionici koji studiraju na Zapadu svrstali na stranu tzv. Nove Europe (podupiranje američke vojne akcije u Iraku, opravdavanje američkog unipolarnog vodstva, rekonstrukcija međunarodnog prava na način da se zagovara uspostava novog kodeksa međunarodnog prava temeljenog na pravilu presedana, kritiziranje nesposobnosti zemalja Jugoistočne Europe da brže riješe vlastite unutarnje probleme...).

2. Najčešći i najučinkovitiji način da se postignu pomaci u zemljama Zapadnog Balkana sukladno kriterijima razvijenog demokratskog svijeta je otvoreni međunarodni pritisak.

3. Mladi koji žive i rade u zemljama Zapadnog Balkana, uz sve postojeće inicijative EU, imaju dojam da je ta regija ipak zapostavljena i često puta ponižavana od EU. S druge pak strane, smatraju da je vrlo teško ući u političku elitu svojih zemalja jer je ona zatvorena i ne prihvaća s oduševljenjem mlade, obrazovane kadrove s drukčijim rješenjima od već uhodane političke prakse.

4. Najrazličitiji oblici organiziranog kriminala i korupcije nisu samo osobina zemalja jugoistoka Europe, ti problemi danas više nego ikada ranije prisutni su i u mnogo razvijenijim zemljama svijeta. Problem je što takvi problemi u relativno slabim državama, poput država Zapadnog Balkana, najviše ometaju i otežavaju njihov sveukupni društveni razvoj.

5. Govoreći o Hrvatskoj, sudionici su jedinstveni kako temeljem svojih ekonomskih pokazatelja ta zemlja pripada krugu članica EU. Ono što je koči je neispunjavanje političkih standarda (kao najflargantniji primjeri navedeni su nepriznavanje privatnog vlasništva i nesuradnja s Hagom). A upravo su politički kriteriji ti koji su sve bitniji međunarodnoj zajednici. Uz to ističe se kako Hrvatska, na žalost, ima političku elitu vrlo niskih intelektualnih i političkih standarda kod koje je vidljiv nedostatak osobne odgovornosti za vlastitu zemlju.

Lidija Čehulić